

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
पदपूर्ति तथा बहुवा समिति
सानोठिमी, भक्तपुरको

(अधिकृत स्तर द्वितीय श्रेणी प्रशासन सेवा, लेखा समूह)
लेखा नियन्त्रक/बरिष्ठ लेखा परीक्षण अधिकृत पदको
खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

सेवा : प्रशासन	समूह : लेखा	उप-समूह :
पद : १. लेखा नियन्त्रक		
२. बरिष्ठ लेखा परीक्षण अधिकृत		स्तर : अधिकृत स्तर द्वितीय श्रेणी
पाठ्यक्रमको रूपरेखा : यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा लिइने छ :		
प्रथम चरण : लिखित परीक्षा		पूर्णाङ्क : ३००
द्वितीय चरण : अन्तरवार्ता		पूर्णाङ्क : २५

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा योजना

पत्र	विषय	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अंक भार	समय	पूर्णांक	उत्तीर्णांक
प्रथम	खण्ड क प्रशासन र व्यवस्थापन (सबै समूहको लागि)	विषयगत- समस्या समाधान	१	$१ \times २५ = २५$	३ घण्टा	१५०	६०
		विषयगत- तर्कयुक्त एवं विवेचनामूलक	५	$५ \times १५ = ७५$			
	खण्ड ख सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	विषयगत- समीक्षात्मक समाधान	५	$५ \times १० = ५०$	१ घण्टा		
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	विषयगत- समस्या समाधान	१	$१ \times २५ = २५$	४ घण्टा	१५०	६०
		विषयगत- तर्कयुक्त एवं विवेचनामूलक	५	$५ \times १५ = ७५$			
		विषयगत- समीक्षात्मक समाधान	५	$५ \times १० = ५०$			

द्वितीय चरण : अन्तरवार्ता योजना

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
व्यक्तिगत अन्तरवार्ता	२५	मौखिक

- यस पाठ्यक्रम अनुसार दुई पत्रको लिखित परीक्षा लिइनेछ ।
- आन्तरिक प्रतियोगिताको परीक्षाको हकमा सेवा सम्बन्धी विषय (द्वितीय पत्र) को मात्र लिखित परीक्षा हुनेछ ।
- माथि उल्लेखित पदको लिखित परीक्षा प्रथम खण्ड (क) र खण्ड (ख) को लिखित परीक्षा एउटै प्रश्न पत्रबाट एकैदिन वा छुट्टा छुट्टै प्रश्न पत्रबाट छुट्टा छुट्टैदिन लिन सकिनेछ । यसै गरी द्वितीय पत्रको परीक्षा पनि एउटै प्रश्न पत्रबाट एकैदिन वा छुट्टा छुट्टै प्रश्न पत्रबाट छुट्टा छुट्टैदिन लिन सकिनेछ ।
- सम्भव भएसम्म सबै प्रश्नहरू नेपालको सन्दर्भ गांसी सोधिनेछ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।

६. यस पाठ्यक्रममा जे सुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरु परीक्षाको मितिभन्दा ३ (तीन) महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा रहेको सम्झनु पर्दछ ।
७. बिषयगत- समस्या समाधानको उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्न अनुसार चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।
- क) पहिलो भागमा समस्याको पहिचान
- ख) दोश्रो भागमा समस्या समाधानका लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम
- ग) तेश्रो भागमा समस्या समाधानका लागि सुझाव
- घ) चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने ठोस तरीका
८. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरुलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तरवार्तामा सम्मिलित गराईनेछ ।
९. पहिलो चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरुको प्राप्तानु र द्वितीय चरणको अन्तरवार्तामा प्राप्त गरेको अंक जोडी योग्यताक्रम अनुसार सिफारिश गरिनेछ ।
१०. प्रथम पत्र **खण्ड क र खण्ड ख** को लिखित परीक्षाको उत्तरपुस्तिका प्रत्येक खण्डको छुट्टा छुट्टै हुनेछ । यसैगरी **द्वितीय पत्र**को लिखित परीक्षा **(बिषयगत-समस्या समाधान, बिषयगत- तर्कयुक्त एवं विवेचनामूलक र बिषयगत- समीक्षात्मक समाधान)** को उत्तरपुस्तिका छुट्टा छुट्टै हुनेछ ।
११. पाठ्यक्रम लागू मिति : २०७३।०४।२९ गते देखि ।
१२. यस भन्दा अगाडि लागू भएको माथि उल्लेखित सेवा/समूह/उप-समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ ।

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
पदपूर्ति तथा बढुवा समिति
सानोठिमी भक्तपुरको

(अधिकृत स्तर द्वितीय श्रेणी प्रशासन सेवा, लेखा समूह)
लेखा नियन्त्रक/बरिष्ठ लेखा परीक्षण अधिकृत पदको
खुला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र : (खण्ड क) नेपालको प्रशासन र व्यवस्थापन

पूर्णांक : १००

१. राज्य र सरकार

- १.१ नेपालमा संवैधानिक विकास र त्यसको विश्लेषणात्मक समीक्षा
- १.२ नेपालको संविधान
- १.३ व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
- १.४ राज्यको पुनर्संरचना
- १.५ राज्य र नागरिकता
- १.६ सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन र मूल्यांकन

२. नेपालको परिवेशमा सार्वजनिक प्रशासन र यसका चुनौतीहरू (Public Administration & its Challenges)

- २.१ संगठनात्मक स्वरूप (Organization Structure)
- २.२ कार्यविधि (Procedure)
- २.३ मानवीय साधन विकास (Human Resource Development)
- २.४ कर्मचारी प्रशासनका विविध पक्षहरू (Various Aspects of Personnel Administration)
- २.५ नियुक्ति (Recruitment)
- २.६ बढुवा (Promotion)
- २.७ तलब सुविधा (Remuneration)
- २.८ सुपरीवेक्षण (Supervision)
- २.९ वृत्ति विकास (Career Development)
- २.१० अवकाश (Retirement)
- २.११ लोक सेवा आयोगको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र कर्मचारी प्रशासनमा यसको भूमिका

३. नेपालको सन्दर्भमा विकास प्रशासन (Development Administration)

- ३.१ विकास प्रशासनका सिद्धान्त एवं चुनौतीहरू
- ३.२ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन एवं मूल्यांकन प्रकृया
- ३.३ परियोजना चक्र (Project Cycle)
- ३.४ सुशासन र सेवा प्रवाह

४. व्यवस्थापन (Management)

- ४.१ व्यवस्थापनको अवधारणा एवं सिद्धान्तहरू (Concepts and Principles of Management)
- ४.२ व्यवस्थापनका विभिन्न पक्षहरू खासगरी नेतृत्व, उत्प्रेरणा, निर्णय प्रकृया, नियन्त्रण र सहभागितामुलक व्यवस्थापन (Leadership, Motivation, Decision Making, Control and participatory management) र समूहगत कार्य (Team Work)
- ४.३ सार्वजनिक संस्थाहरूको व्यवस्थापन (Public Enterprise Management)

५. विकासका सामयिक पक्षहरु (Contemporary Aspects of Development)

- ५.१. विकासमा महिला सहभागीता (Women's Participation in Development)
- ५.२. दिगो विकास र पर्यावरण (Sustainable Development and Environment)
- ५.३. गरीबी निवारण (Poverty Alleviation)
- ५.४. आर्थिक उदारीकरण र निजीकरण (Economic Liberalization and Privatization)
- ५.५. सरकारको कार्यक्षेत्र (Role of Government)
- ५.६. विकासमा जनसहभागिता र अपनत्व
- ५.७. संघीयतामा प्रादेशिक, आर्थिक तथा सामाजिक संतुलन र अधिकारको सूचि

६. लोकतन्त्र र मानव अधिकार

- ६.१. लोकतन्त्र र समावेशीकरण
- ६.२. कानूनी राज्य र नागरिकको जिम्मेवारी
- ६.३. लोकतन्त्र र मानव अधिकार
- ६.४. लैंगिक सवाल तथा विकास (Gender issues and development)
- ६.५. आरक्षण र सकारात्मक विभेद
- ६.६. नागरिक शिक्षा र विकास

७. विविध

- ७.१. सूचनाको हक र सार्वजनिक निकायको दायित्व
- ७.२. द्वन्द्व पछिका पुनर्निर्माण र विकास (Post Conflict Reconstruction and Development)
- ७.३. बसाई सराई र यसले आर्थिक सामाजिक स्थितिमा पार्ने प्रभाव
- ७.४. प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व
- ७.५. सामाजिक न्याय एवं सुरक्षा (Social Justice and Security)
- ७.६. श्रमिक संगठन (Trade Union) र सामुहिक सौदावाजी (Collective Bargaining)

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
पदपूर्ति तथा बढुवा समिति
सानोठिमी भक्तपुरको

(अधिकृत स्तर द्वितीय श्रेणी प्रशासन सेवा, लेखा समूह)
लेखा नियन्त्रक/बरिष्ठ लेखा परीक्षण अधिकृत पदको
खुला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

पूर्णांक : ५०

प्रथम पत्र : खण्ड (ख) सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय

१. राष्ट्रिय नीतिहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन
२. राष्ट्रिय विकासमा केन्द्रियकरण, विकेन्द्रिकरण र स्थानीय निकायहरू
३. प्रशासन सुधारको सैद्धान्तिक ज्ञान, नेपालमा प्रशासन सुधारका प्रयास एवं उपलब्धीहरू
४. परिवर्तन व्यवस्थापन (Management of Change), विपद व्यवस्थापन (Crisis management) तथा विवाद समाधान (Conflict Management)
५. प्रतिबद्ध, तटस्थ एवं जनमुखी सेवा (Committed, Neutral and People oriented service)
६. वार्ता तथा सम्झौता गर्ने सीपहरू (Negotiation and Agreement Skills)
७. स्थानीय स्तरमा जनतालाई सेवा गर्ने माध्यमहरू (Service Delivery Mechanism at Local Level)
८. बजेट तर्जुमा र नियन्त्रण (Budget Formulation and Control)
९. प्राविधिक शिक्षाको विकासमा गैर सरकारी क्षेत्रको भूमिका

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
पदपूर्ति तथा बढुवा समिति
सानोठिमी भक्तपुरको

(अधिकृत स्तर द्वितीय श्रेणी प्रशासन सेवा, लेखा समूह)
लेखा नियन्त्रक/बरिष्ठ लेखा परीक्षण अधिकृत पदको
खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

पूर्णांक : १५०

द्वितीय पत्र : सेवा सम्बन्धी

१. लेखा प्रणालीको सिद्धान्त र नेपालमा यसको प्रयोग

- १.१ अन्तर्राष्ट्रिय लेखा प्रणाली र लेखा प्रणालीको सर्वमान्य सिद्धान्त
- १.२ वित्तीय एवं व्यवस्थापकीय लेखाको महत्व र उपादेयता
- १.३ सरकारी लेखा प्रणालीको सिद्धान्त र नेपालमा यसको प्रयोग

२. वैदेशिक सहायताको व्यवस्थापन

- २.१ वैदेशिक ऋण तथा सहयोग प्राप्त गर्ने र भुक्तानी गर्ने प्रकृयाहरु
- २.२ वैदेशिक ऋण तथा सहयोगका लेखापालन
- २.३ सोधभर्ना सम्बन्धी व्यवस्था र यसमा विद्यमान समस्याहरु
- २.४ अन्तर्राष्ट्रिय वित्त संस्थाहरु: विश्व बैंक, अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (IMF), एशियाली विकास बैंक (ADB)

३. नेपालको आर्थिक प्रशासनमा सूचना प्रणालीको व्यवस्था

- ३.१ वित्तीय प्रतिवेदनहरु र यिनीहरुको प्रर्याप्तता
- ३.२ व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा आवधिक प्रतिवेदनको महत्व र भूमिका

४. नेपाल सरकारको लेखा परीक्षण व्यवस्था

- ४.१ लेखा परीक्षणको आधारभूत सिद्धान्त
- ४.२ लेखा परीक्षणको संवैधानिक एवं कानूनी आधारहरु
- ४.३ आन्तरिक लेखा परीक्षणको महत्व र उपादेयता
- ४.४ कार्यमूलक लेखा परीक्षण
- ४.५ सार्वजनिक लेखा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
- ४.६ महालेखा परीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार

५. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद सम्बन्धी ऐन नियमहरु

- ५.१ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा एवं तालीम नीति, २०६९
- ५.२ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद ऐन, २०४५
- ५.३ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद नियमावली, २०५१
- ५.४ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद आर्थिक प्रशासन विनियमावली, २०६२
- ५.५ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद कर्मचारी सेवा, शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी नियमावली, २०६९

६. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद सम्बन्धी जानकारी

- ६.१ प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता, विकास तथा व्यवस्थाहरु
- ६.२ नेपालको प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमको विकासक्रम र वर्तमान अवस्था
- ६.३ प्राविधिक शिक्षा व्यावसायिक परिषद सेवामा वृत्ति विकास
- ६.४ प्राविधिक शिक्षा व्यावसायिक परिषदको संस्थागत संरचना र व्यवस्थापन

- ६.५ प्राविधिक शिक्षा व्यावसायिक परिषदका अवसर, चुनौती र सम्भावना
- ६.६ प्राविधिक शिक्षा व्यावसायिक परिषद र सम्बद्ध संस्थाहरुको पारदर्शिता एवं जवाफदेहिता
- ६.७ प्राविधिक शिक्षा व्यावसायिक परिषद सेवाको वर्तमान र भविष्यको स्वरूप

७. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमका अवसर र चुनौतीहरु

- ७.१ सरकारी, गैर सरकारी क्षेत्रमा व्यावसायिक तालिम र दातृ निकायहरु
- ७.२ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम सम्बन्धी कार्यक्रम र परियोजनाहरु
- ७.३ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको बजारीकरण
- ७.४ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिममा गरीब र पिछडिएका वर्गको पहुँच

८. सेवा सम्बन्धी ऐन नियमहरु

- ८.१ अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ र अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग नियमावली, २०५९
- ८.२ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- ८.३ शिक्षा ऐन २०७२ र तत्सम्बन्धी नियमावली
- ८.४ सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरीद नियमावली, २०६४
- ८.५ निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५०

॥ समाप्त ॥